

Chineesche moedervreugde

China en Japan

I

In Juli 1858 schreef de eerste Amerikaansche consul-generaal in Japan in zijn dagboek: „Vandaag heb ik de eerste consulaire vlag laten hijschen, die dit land ooit heeft gezien. Een feit, dat tot nadenken stemt, een verandering zwaar van konsekwenties. Zonder twijfel het begin van het einde voor heel een historisch tijdperk. Men vraagt zich af, of dit alles strekken zal tot waarachtig welzijn van Japan.”

Wij zijn nu bijna tachtig jaar verder, niet zoo'n heel lange periode in de wereldgeschiedenis, die met eeuwen rekt. Maar het antwoord, waarnaar die consul toen raden moest, kunnen we nu geven. Die verandering is inderdaad zwaar van konsekwenties geweest, maar deze zijn toch in ieder geval ietwat anders uitgevallen dan die Amerikaan vermoed heeft. Of het van Japan afgedwongen verdrag, waarvan het hijschen dier vlag het zichtbaar teeken was, inderdaad gestrekt heeft tot het waarachtig welzijn van Japan, kunnen we zelfs nu nog niet zeggen, want de wereldgeschiedenis gaat door en staat dus niet stil bij September 1937 en er kan na vandaag nog zooveel gebeuren, dat op het beantwoorden van die vraag van 1858 nog van invloed kan zijn. Maar wèl kunnen we zeggen, dat die verandering voor Amerika en de andere Westersche mogendheden allerminst niets dan vreugdevolle dingen heeft gebracht. Integendeel, als nu de vliegtuigbommen boven Sjanghai uiteenbarsten, dan is dit een gevolg van wat tachtig jaar geleden door Amerika tegenover Japan ondernomen werd, want in dat jaar begon officieel het contact tusschen Amerika en Japan, dat door Amerika van Japan afgedwongen was, belichaming te krijgen, nadat tevoren een Amerikaansche vloot onder admiraal Perry van het toen nog half barbaarsche rijk de opening zijner poorten had geëischt.

Tevoren hadden de Westerlingen reeds de poorten van China weten open te krijgen. Reeds eeuwen dreef het kleine Portugal handel op het Hemelsche Rijk en het bezat daarvoor een steunpunt op het eiland Macao. Ook het machtige Engeland had reeds zijn handelscontact met China, maar de eigenlijke deuren van het rijk zaten toch nog goed gegrendeld dicht. De Chineezzen zagen met wantrouwen en minachting neer op de barbaren uit het Westen, trotsch op hun oude beschaving, want men moet niet vergeten, dat China al een geordend en wijs bestuur had in denzelfden tijd, dat de

kinderen Israëls door de woestijn trokken en dat het ten tijde, dat West-Europa nog veroverd moest worden door Rome, al een eerbiedwaardige geschiedenis bezat. Kunsten en wetenschappen bloeiden daar, toen Europa nog slechts de woonplaats van ruwe volksstammen was. Zonder twijfel kan men zeggen, dat China het land is der oudste beschaving.

Het Chineesche volk is daar altijd trotsch op gebleven, ook in de jaren, dat anderen het reeds overvleugelden. En toen dan ook in het midden der 19e eeuw de Westelingen contact zochten met de zonen van het Hemelsche Rijk, keken dezen nog op de barbaren neer. Wat konden zij nu hebben aan den omgang met dezen; het beste deed men door hen buiten de grenzen te houden. En dat kon toen nog, want al was het verkeer tusschen de verste volken ook nog zoo verbeterd, de afstanden telden nog geducht mede. Een reis naar China duurde ook toen nog een maand of twee; nu heeft men er niet veel meer dan een week voor noodig, als men reist met luchtlijnen, die op elkaar aansluiten.

Maar hoe het ook zij, volledig afwijzen kon men het Westen niet meer en zoo was er dan toch eenige handel met dat Westen ontstaan. En nog vóór Japans poorten waren opengerukt, was dit geschied met die van China.

Wij schrijven het jaar 1842. China heeft oorlog gevoerd met de barbaren uit het Westen, die men Britten noemt en het heeft dien oorlog verloren. Vertoornnd over den invoer uit Britsch-Indië van het gevaarlijke, bedwelvende kruid, de opium, dat zoovelen Chineezzen noodlottig dreigde te worden, had de keizer van China drastische maatregelen gelast: de opiumzendingen moesten in beslag worden genomen en vernietigd. Het bevel werd prompt uitgevoerd, maar de kooplieden in Britsch-Indië en hun vertegenwoordigers in China kermden ach en wee over het verlies van zoovele millioenen. Nu ging de Britsche regeering er zich mede bemoeien en eischte schadevergoeding. En uit dien eisch en nog eenige andere is toen de eerste oorlog voortgekomen, welken China met de Westerlingen te voeren had, de zgn. Opiumoorlog, dien het verloor. Toen de vrede gesloten werd, was China een stukje van zijn oude onafhankelijkheid kwijt geraakt, want die vrede stelde Engeland in het bezit van een vijftal verdraghavens en een aantal rechten, waaruit later de exterritorialiteit voortgekomen is. In principe kreeg Engeland bij dezen vrede

Een oud Chineesch vervoermiddel, dat zich ook nu nog handhaaft

eigendomsrecht op heel kleine stukjes Chineesch gebied, en haar onderdanen, die zich daar vestigden, vielen buiten de rechtspraak der Chineezzen. Zoo was het nog niet aanstonds, maar de kern lag toch in het afgedwongen vredesverdrag en zou zich bij tal van volgende botsingen ontwikkelen tot den toestand, dien wij thans kennen. Tientallen van havens zijn in vreemde handen en, al wat in die havengebieden leeft, valt onder het wettige gezag van die vreemdelingen.

Heeft China zich dan niet weten vrij te maken, China, immers een land met een bevolking van 450 millioen? Het was toch een rijk en machtig land. Inderdaad, rijk en machtig was het, maar het was tevens indolent en zorgeloos en vooral dit laatste als een gevolg van corrupte regeerders. Want China is altijd een ambtenarenstaat geweest, waar de ambtenaarsklasse door middel van het leger onbeperkt heerschte over dit millioenen-volk en het uitzoog. Daarbij kwam, dat die geweldige provincies, waarbij er zijn grooter dan het Deutsche Rijk, zich dikwijls al heel weinig bekommerden om het centrale gezag te Peking. Kracht ging er van dit centrale gezag in dit tijdsgewricht der Chineesche geschiedenis niet uit..... ziehier een der oorzaken, waardoor het onmetelijke rijk zoo met zich door de Westelingen sollen liet. De olifant lette bijna niet op den kleinen, vluggen bespringer, die hem wel eens een lap uit het vleesch haalde. Dat deed wel even pijn, maar het leven van het groote logge dier was er immers niet mede gemoeid. Het leven had ermede gemoeid kunnen zijn,

toen, eeuwen geleden, millioenen Mongolen zich op China wilden storten, maar daar den grooten beschermenden muur vindende, zich maar Westwaarts hadden gewend en Europa hadden overstroemd. Dat was een echt levensgevaar voor het onmetelijke rijk geweest, omdat dan millioenen tegen millioenen zouden hebben gestaan en omdat de indringers krijgshaftiger waren dan 't Chineesche volk. Maar die Westelingen waren wel lastig en deden wel dingen, die onoirbaar waren, maar eigenlijk beschouwden de zelfverzekerde mandarijnen dat alles ongeveer op de wijze, waarop de olifant den last beschouwt, dien een of ander vlug roofdier hem bezorgt: het telt niet mee.

En vandaar dat China in den loop van een eeuw zoo onder de contrôle van het Westen gekomen is. Want allen hebben zich op Englands voorbeeld te Peking gemeld, de een na den ander: Frankrijk, Rusland, Duitschland, zij allen verkregen rechten in China's havensteden en wikkelden het van lieverlede in hun financieele bemoeienis. We gaan hier nu geen jaartallen noemen en ook geen bijzondere gebeurtenissen, maar wie de kaart van Oost-Azië bekijkt, ziet daar wel nauwkeurig op, hoe ver een land als Rusland b.v. in China's gebied doorgedrongen is. En toen het zóóver was, zag China, dat het nu te laat was: de olifant werd door verschillende roofdieren besprongen en hoe weinig die elkander ook gunden, meestal vielen zij gezamenlijk aan. En dan had het logge dier het wel zeer zwaar te verantwoorden, ook al was zelfs dan zijn leven er nog niet mede gemoeid.

Q. A. de R.

Het vreemdelingen-kwartier in Sjanghai waar de vliegtuigbommen dood en verderf brachten

plichten rouw gaf dat weer feesten, en nog eens feesten, en Vrouwe Uta die in de ruwe uitgelatenheid geen behagen schepte trok zich zooveel mogelijk op Schönburg terug. Bertha, die altijd nog trouw en toewijding veinsde, was bij haar.

Maar ook Diederik van Wettin verwierf zich in dien tijd een groote erfenis, hem eveneens viel een Markgraafschap ten deel. Deze gebeurtenis zou hem ver van Naumburg wegvoeren, en zijn hart gaf hem in, om Vrouwe Uta een laatst vaarwel te gaan zeggen!

't Was op een winteravond, dicht viel de sneeuw. Diederik en Vrouwe Uta onderhielden zich langen tijd met elkander. Doch toen hij vertrekken wilde en de gang ten einde liep welke naar buiten voerde, bemerkte hij tot zijn schrik, dat de deur daar gesloten was. Bertha had er den grendel voorgeschoven. Dus keerde hij in de kamer terug.

Maar in dien donkeren, dreigenden tijd, toen altijd allerwege gevaar loerde, en zelfs de hoogste heeren eigenlijk geen dag van lijf en leven zeker waren — in die angstige middeleeuwen was ieder aanstonds op 't ergste bedacht. Diederik had vijanden en benijders, zoo goed als iedere aanzienlijke. En hij dacht niet anders, dan dat het huis omsingeld was, en hij straks een gevangene zou zijn.

De ridder bezon zich niet lang. Door den tuin was de weg nog vrij. Hij wierp het venster open, stond een

oogenblik in 't kozijn en waagde den sprong. Klimop omrankte het raam, de sneeuw lag dik op de bladeren, en het spoor was duidelijk te zien. Toen Ekkehard des anderen daags naar Schönburg kwam gereden om zijn gemalin af te halen voor een feest, kostte het Bertha geen moeite meer hem te overtuigen... Doch hij zweeg. En de vertreden sneeuw voorspelde het vergieten van warm rood levensbloed.

Toen ridder Diederik zich in het nieuwe Markgraafschap gevestigd had, zond zijn zwager er gezanten heen, met zijn gelukwensch en... een geheime boodschap. Nog al te spoedig vernam Uta de verschrikkelijke tijding. Haar man was een moordenaar geworden. De oudste der gezanten had Diederik van Wettin den Judaskus gegeven, mèt dat hij hem het mes in de borst stootte.

Men zegt, dat Uta, toen zij van de daad vernam, versteende. Zoo staat zij in den Dom: de plooiën van haar gewaad dicht om zich heen geslagen; het gelaat verstart, en half in den kraag van haar mantel verborgen. Haar voeten, zoo spreekt de legende, verstijfden, en werden één met de steenen trede, waarop zij stond; haar gelaat werd dat van een steenen beeld, haar borst werd steen, en haar hart hield op te kloppen.

Wonderlijk mooi heeft de middeleeuwsche kunstenaar dit alles plastisch weergegeven.

HENDRIKA KUYPER-VAN OORDT

China en Japan

SLOT

Heel anders dan in China is het met Japan gegaan. Toen de Amerikanen de opening van Japans poorten afdwongen hadden, heeft het volk der eilanden zich met wonderbaarlijke vitaliteit hersteld. De Westersche techniek, die het zoo verfoeid had, toen daarmede de poort geopend werd, liet het binnendringen en beschouwde het met aandacht. Wanneer de Westelingen daardoor hun land hadden weten te openen, dan moesten zij, de Japanners, diezelfde techniek in dienst gaan stellen van hun eigen volksbestaan en dat bestaan weder op de vaste basis brengen van weleer, toen niemand binnendrong in hun land. Zij, Japanners, moesten goed gaan opletten en van het Westen leerlingen worden.

En Japan heeft geleerd. Met wonderbaarlijke snelheid heeft het zich ingewerkt in de voordeelen van het Westersche leven, en die voordeelen bovenal in de Westersche techniek onderzocht. Met die techniek maakte het zich vertrouwd, en daar zijn eigen staatsbevel als van ijzer was, gegrond op de godsdienstige vereering van den keizer, die een zoon der goden was, verkreeg het zelfs op dat Westen op den duur een voorsprong in zijn geweldige innerlijke tucht. Die innerlijke tucht, verbonden met de kennis van het Westen op militair, industrieel en handelsgebied, heeft Japan in tachtig jaar tijds tot de mogendheid van den eersten rang gemaakt, die nu door zijn overweldigders van het midden der vorige eeuw gevreesd wordt.

Met reden gevreesd. Want toen Japan voelde de kracht te bezitten, om den strijd met anderen aan te binden, heeft het eerst oorlog met China gemaakt, een oorlog, waarin het succes had. Het ging bij die gelegenheid over Korea, waarover Japan ook zeggenschap wilde hebben, eerst met China samen, later vrijwel alleen. Het eind van het lied is geweest een geweldige nederlaag voor China, dat aanvankelijk zoo had neergezien op het volk van de eilanden, maar dat nu zag, dat dit volk militair zijn meerdere geworden was. En waren toen de

Westelingen er niet geweest, die Japan zijn victorie niet gunden en nog veel minder zijn voordeelen, dan zou China onmiddellijk groote stukken zijn kwijt geweest. Maar dat gedoogden de mogendheden niet en ze zorgden, dat Japan ook iets liggen liet voor de anderen, inzonderheid voor Rusland. Maar lang hield Rusland dat voordeel, zonder moeite verkregen, niet, want Port Arthur moest het weldra toch aan Japan afstaan.

Want al spoedig kreeg Japan het met het machtige Tsarenrijk te kwaad. Nog hadden de Russen niets geleerd uit den Chineesch-Japanschen oorlog en meenden zij in eenige weken klaar met Japan te zullen zijn. De vlakten van Mandsjoerije hebben het Rusland geleerd, wat het zonder een bloedigen oorlog had kunnen weten. En toen de kranige Japansche marine de Rus-

Vluchtelingen uit Hakodate, de grootste Japansche stad ten Noorden van Tokio

sische tegenover zich kreeg, was het met de laatste spoedig gedaan.

Van dat oogenblik af voer de schrik in de mogendheden van het Westen; ze zagen, dat het volk der verre eilanden een volk van veroveraars geworden was, dank zij zijn kennismaking met de geperfectioneerde verdelingsmiddelen van het Westen. En ze begrepen, dat vroeg of laat deze nieuwe groote mogendheid hun in het Verre Oosten het halt toeroepen zou.

Zelf hebben ze dit halt verhaast. Toen in 1914 de groote oorlog uitbrak, kreeg Japan zijn kans. Het liet hen begaan, maar zag niet zonder leedvermaak toe, wetende dat een krachteloos Westen zich niet op den duur tegen zijn politiek zou kunnen verzetten. En toen dan ook dit Westen geheel bezig gehouden werd door den strijd om leven en dood tusschen twee machtige kampen, nam het zonder veel moeite verschillende bezittingen van China in beslag. Toen werd duidelijk, dat hier hun nieuwe vijand, de vijand der toekomst, zich aanmeldde. Vroeg of laat zouden ze dien tegenover zich zien. Vandaar de zorg der Britten voor de vlootbasis van Singapore, vandaar de zorg van Amerika voor zijn steunpunten, vandaar ook de angst der Britsche dominions voor die toekomst vol dreiging. En tenslotte: vandaar ook de vlootconferentie aan beperkingen te binden, en het Negen-mogendheden-verdrag, dat een soort van eenheidsfront schiep tegen den belager van China, hun zwakken beschermeling, dien zij allen zoo liefhadden. Maar daar glimlachte Japan over, wel wetend, dat het veel doen kon zoolang Europa een verdeeld werelddeel was.

En zoo hebben we Japan zijn eigen weg zien gaan onder de steeds luider klinkende leuze: Azië voor de Aziaten. Mandsjoerije werd overweldigd en ondanks alle protesten van den Volkenbond ging Japan zijn gang. Daarop volgden zuiver Chineesche provincies en wéér ging Japan zijn gang. En thans heeft het nieuwe moeite met China gezocht en we weten, hoe de oorlog ontbrand is, een oorlog zonder oorlogsverklaring, maar niet zonder de gruwelen van elken anderen oorlog. Japan zet door, daartoe geleid door zijn militairen, die weleens hoog spel kunnen spelen, want het is onmiskenbaar, dat China langzamerhand krachtiger wordt en zich verzetten gaat. Maar juist daarom heeft Japan het dan waarschijnlijk ook aangepakt, om het nog even voor te zijn en het onder zijn macht te brengen, vóór het zichzelf daartegen met succes verzetten kan. Nu kan het al iets, maar nog te weinig.

Ja, China kan nu al iets. Onder leiding van maarschalk Tsjang Kai Sjek, die met taaie volharding tracht het republikeinsche China te moderniseeren en inderdaad in dit opzicht al veel bereikt heeft, tracht China het voorbeeld, eenmaal door Japan gegeven, te volgen, en de Westersche techniek te laten dienen aan den wederopbouw van een Oosterschen staat. Het is nog maar aan het begin, doch de grondslag ervoor, een nationaal voelend China, begint te ontstaan. Een golf van vaderlandsliefde is in de laatste jaren

over het zoo dikwijls beproefde land gegaan en telkens keert die golf terug als een getij: China wordt modern.

Het kan zijn, dat het ook nu weer toegeven moet. Maar niet durend. Een land als China krijgt niemand er voor immer onder, daar is het te geweldig van afmetingen voor. Men kan er iets van afbrokkelen, verbrokkelen kan men het niet. En zoo meenen wij reeds nu voor de toekomst van Oost-Azië te mogen voorspellen, dat eenmaal China en Japan wel samen zullen gaan, samen tegen het Westen, maar dan niet onder leiding van Japan, doch van China. Het moge er dan op het oogenblik nog allesbehalve naar uitzien, dat het zoo wordt, maar als China's herstel blijft doorgaan en het wordt weer een eenheid, waarin doorwerkt een herboren volksbesef, dan moet het eenmaal zoo komen. Maar voor het Westen blijft het gelijk door wie het gebeten wordt, door de kat of door den hond. Gebeten wordt het dan zeker en wel zóó, dat het in dien hoek der wereld niets meer te vertellen heeft.

Maar dát kan nog wel even duren!

Q. A. de R.

Japansch meisje, modern opgevoed